SMURTO PRIEŠ MOTERIS ŠEIMOJE VERTINIMO METODIKOS. KAIP IŠSIRINKTI GERIAUSIĄ?

Zuzana Vasiliauskaitė
Mykolo Romerio universitetas

Tarptautinių ir nacionalinių tyrimų duomenimis kas trečia pasaulio moteris kažkuriuo savo gyvenimo laikotarpiu yra patyrusi fizinį ar seksualinį partnerio smurtą (PSO, 2021), aštuonios iš dešimties – psichologinį (Garcia-Moreno C et al, 2005). Smurtas prieš moteris šeimoje yra daugiadimensis fenomenas, besireiškiantis įvairiomis smurto formomis, tačiau paprastai tyrimų bei intervencijų objektu tampa fizinis ar seksualinis smurtas, nors ekonominis smurtas, persekiojimas, žalojanti kontrolė yra labiau būdingi, nes paprastai pasireiškia dar prieš fizinį ar seksualinį smurtą. Tyrimai rodo, kad smurto formos yra glaudžiai tarpusavyje susijusios ir paprastai moterys patiria net kelias smurto formas vienu metu ar tuose pačiuose smurtiniuose santykiuose (Garcia-Moreno C et al, 2005; FRA, 2014). Vertinant tik kraštutinių smurto formų patirtį ir ignoruojant kitas plačiai paplitusias ar joms skiriant nepakankamai dėmesio, įvairios moterų patirtys ir kompleksiniai išgyvenimai nėra atskleidžiami, o tuomet nėra atpažįstami ir nesulaukia tinkamo tyrėjų, praktikų bei sprendimų priėmėjų dėmesio.

Dauguma skalių, kuriomis siekiama nustatyti moterų parirtą vyrų smurtą ir prievartą, paprastai koncentruojasi į epizodinį vyrų smurtą arba tik į atskiras smurto rūšis. Tokie plačiai naudojami instrumentai, kaip Konflikto taktikos skalė (angl. The Conflict Tactics Scale), Prievartos prieš žmoną įvertinimo metodika (angl. Measure of Wife Abuse), Sutuoktinio prievartos indeksas (angl. Index of Spouse Abuse), Psichologinio smurto prieš moteris inventorius (angl. Psychological Maltreatment of Women Inventory), yra gana rigidiški instrumentai, atskleidžia tik fragmentinę smurtą ir prievartą išgyvenusių moterų patirties dalį, o dalis jų, kaip pvz. Konflikto taktikos skalė, vis dažniau susilaukia kritikos dėl savo validumo (Ackerman, 2018; Hegarty, Bush, & Sheehan, 2005). Vienas naujausių ir vis plačiau naudojamų instrumentų – Sudėtinė smurto skalė (angl. Composite Abuse Scale), atspindinti fenomeno daugialypiškumą, buvo sukurta integruojant gerąsias jau egzistuojančių skalių savybes. Ši skalė 2021 metais buvo adaptuota ir validuota naudojimui ir Lietuvoje. Šiame pranešime bus plačiau aptarti anksčiau minėtų skalių privalumai ir trūkumai bei pristatytos dvi adaptuotos ir validuotos skalės, skirtos vertinti daugialypes moterų patirtis intymiuose santykiuose – Sudėtinė smurto skalė ir Ekonominio išnaudojimo skalė (angl. Scale of Economic Abuse).

Raktiniai žodžiai: sudėtinė smurto skalė, ekonominis smurtas, smurtas šeimoje, smurtas prieš moteris, validacija.

ALTRUIZMO IR EGOIZMO DICHOTOMIJOS EMPIRINIS TYRIMAS

Augustė Zarembaitė
Vilniaus universitetas

Įvadas. Gyvūnijos evoliucijos eigoje kovos už būvį ir natūralios atrankos dėka susiformavo egoistiško elgesio psichologiniai mechanizmai. Tačiau antropogenezės eigoje (žmogaus genties formavimosi laikotarpiu) susiformuoja priešpriešiniai – altruistiško elgesio mechanizmai – ir labai svarbi tampa grupinė